

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİSİPLİN ANLAYIŞLARI İLE İÇ-DIŞ DENETİM ODAKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Yrd. Doç. Dr. Ümit Şahbaz
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
usahbaz@mehmetakif.edu.tr

Öğr. Gör. Muhsin Yörük
Akdeniz Üniversitesi
muhsinyoruk@akdeniz.edu.tr

Osman Özcan
Atatürk Ortaokulu
Osmanozcan_@hotmail.com

Özet

Öğretmenlerin disiplin anlayışları eğitimin kalitesini etkileyen etmenlerden biridir. Öğretmenlerin disiplin anlayışlarının farklılaşmasını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Öğretmenin kişilik özellikleri, öğretim tarzı, meslekteki deneyimi, kültürü ve sağlığı gibi faktörler de öğrencinin davranışlarını etkileyebilmektedir. Bu çalışmanın genel amacı, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulama yapan öğretmen adaylarının sınıf yönetiminde kullandıkları disiplin anlayışları ile kendi denetim odakları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Araştırma, betimsel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Bu araştırma kontrol odağı ve disiplin anlayışı arasındaki ilişkiyi tanımlamayı amaçlamıştır. Araştırma verileri 2013–2014 öğretim yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda birinci ve ikinci öğretimde 4. sınıflara devam eden 63 okulöncesi öğretmen adayına Kişisel Bilgi Formu, Öğretmen Disiplin Anlayış Ölçeği, Rotter'ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ) uygulanarak toplanmıştır. Öğretmen adaylarının kontrol odağı yönelimleri dışsal yönde özellik göstermektedir. Disiplin anlayışları ise demokratik olmayan otoriter disiplin anlayışı yönünde olma eğilimindedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının disiplin anlayışları, sınıflarında bulunan çocuk sayılarına, eğitim verdikleri yaş grubu değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi eğitim, okul öncesi öğretmen adayı, iç-dış denetim odağı, disiplin anlayışı.

THE RELATIONSHIP BETWEEN PRE-SCHOOL TEACHER CANDIDATES UNDERSTANDINGS OF DISCIPLINE AND INTERNAL -EXTERNAL CONTROL FOCUSES

Abstract

The teachers' understanding of discipline is one of the factors affecting the quality of education. There are many factors that affect the differentiation of the teachers' understanding of discipline. Personality traits, teaching style, experience in the profession of teachers, such as culture and health factors may also affect the student's behavior. The overall objective of the study is to reveal the relationship between the understanding of discipline that trainee teachers working in kindergartens have in classroom management and their own the control mechanisms. The research is organized according to the relational model of the descriptive research method. This research aimed to identify the relationship between locus of control and understanding of discipline. The research data was gathered by applying the personal information form, the teacher's understanding of discipline scale, Rotter's Internal-external locus of control scale on 63 teacher candidates attending in 4th grade students of primary and secondary education at Mehmet akif Ersoy University, Faculty of Education Department of Elementary Education Preschools education department in the 2013-2014 academic year. The teacher candidates' focus control orientations shows the feature the external direction. Their understanding of the discipline tend to be non-democratic, authoritarian direction of the

discipline. There were no significant differences in the pre-school teacher candidates' understanding of discipline according to the variables of the age group they teach, the number of children in the class.

Key Words: Pre-school education, Pre-School Teacher Candidate, And internal -External Control Focus, Understandings Of Discipline.

GİRİŞ

Birçok felsefe, yaklaşım ve kuram tarafından farklı şekilde tanımlanan eğitim Ertürk'e (1972) göre *bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci*, Sönmez'e (1991) göre ise eğitim, *fiziksel uyarılmalar sonucu beyinde istendik biyokimyasal değişiklikler oluşturma süreci* olarak tanımlanmıştır. Yaşamın başlangıcının ilk anlarında başlayan eğitim bebeklikten çocukluğa, çocukluktan yetişkinliğe, yetişkinlikten yaşlılığa ve son olarak ölüme kadar uzanan süreçte farklı yönlerle devam etmektedir. Aile, okul, çevre bu süreçte önemli faktörlerdendir. İlk olarak aile ile başlayan sosyalleşme süreci, okul ile devam etmektedir. Çocuk aile ile başlayan sosyal kuralları özümseyerek davranış haline getirirken, okul ile beraber bu süreç yeni kurallar yeni kavramlar yeni adaptasyonlar ile devam eder. Çocuk okula başladığında çevresinde uyulması gereken kurallar, özümsemesi beklenen bilgilerin olduğunun farkına varmaktadır. Bu dönemdeki çocuk okul öncesi kurumda kendi hakkını korumayı öğrenirken, paylaşmayı ve bunu yaparken de başkalarının hakkını ve özgürlüğünü zedelememeyi öğrenir (Yavuzer, 2006).

İnsan hayatının başlamasından itibaren altı ile yedi yıl arasındaki eğitim sürecini ifade eden ve Yılmaz (2003) tarafından "erken çocukluk eğitimi" olarak tanımlanan bu eğitim süreci toplumsal kuralların tanınması ve özümsebilmesi için çok önemlidir. Bu dönemlerdeki öğrenmenin ve edinilen bilgilerin daha sonraki yaşam ve öğrenme üzerinde, değiştirilmesi güç ve kalıcı nitelikte izler bırakacağı düşünülmektedir (Varlıer, 2004). Bu sebeple bu yıllarda verilecek eğitim erken çocukluk alanının uzmanı olan ve bu alanda daha yetkin olan kişiler tarafından bireye uygun mekânlarda kaliteli bir şekilde verilmelidir.

Eğitimde kalite kelimesi birçok anlamda kullanılmakta ama tam olarak tek bir ifade üzerine odaklanılamamıştır. Adams (1997) kaliteyi birden fazla türde tanımlamaktadır; ürün kalitesi, girdi kalitesi, süreç kalitesi, içerik kalitesi, çıktı ve sonuç kalitesi, değerlendirme kalitesi. Adams'ın (1997) tanımlamasının ayrıntılarını Kaufman'ın (1993) "Eğitimde Kalite Yönetimi Sürecinin Öğeleri Modeli" incelendiğinde görmek mümkündür. Beş ögesi bulunan bu modelde girdiyi Kaufman (1993) ham madde, mevcut bina ve tesisler, sağlanan insan kaynakları, araç-gereç, mevcut hedefler, politikalar, süreçler ve finansman olarak açıklamıştır.

Eğitimde ise eğitim sisteminin varlığını sürdürmek için kullanabileceği ya da kullanmak zorunda olduğu herşey – öğrenciler, öğretmenler, okullar, sınıflar, basılı kaynaklar, öğrenme materyalleri, bütçe, eğitim kurulu üyeleri, hizmet öncesi eğitim düzeyleri ve diplomaları, yöneticiler, veliler, toplum üyeleri, baskı grupları, yasama organları ve okulun tarihsel algısı girdi olarak değerlendirilir (Şahin, 2011).

Erken çocukluk eğitiminin yani okul öncesi eğitimin kalitesi öğretmen ve yöneticilerin yeterliliğiyle doğrudan ilişkilidir. Öğretmen öğrenciyle en fazla zaman zaman geçiren ve ona model olan kişidir. Nitelikli bir öğretmen olmaması eğitimin kalitesini de etkilemektedir. Öğretmen bir yandan öğretim ortamını hazırlayıp öğrenmeyi kolaylaştırırken bir yanda da sınıf içi etkileşimi düzenlemelidir. Etkili öğretmen, sınıf içinde öğretimin nasıl yapılacağını bilen ya da öğretim sırasında karşılaşılan problemlerle nasıl başa çıkabileceğini bilen değil, bildiklerinden hangisini ne zaman uygulayacağını belirleyebilen ve uygulayan öğretmendir (Güven, 2005).

Öğretmenlerin sınıftaki önemli rollerinden biri sınıf disiplinini sağlamak ve bunu devam ettirmektir. Sınıf yönetimini etkileyen çeşitli değişkenler içerisinde en belirleyici değişken, eğitim süreçlerinin düzenlenmesinden ve yürütülmesinden sorumlu olan öğretmendir (Aydın, 1998; Başar, 1997; Burden, 1995; Edwards, 1993; Erden, 1998, akt Tümkeya, 2005). Yukarıda bahsedilen durumlardan sorumlu olan öğretmen öğreticiliğinin yanında kişiliği, tutumları ve beslediği değerlerle öğrenciler ile etkileşim yapan bir mekanizma durumundadır. Eğer öğretmen etkileşimde bulunan bir mekanizma durumundaysa öğretmenin sınıf denetimi konusunda da kişilik, tutum ve değerlerinin mutlak etkisi olacaktır. Rotter (1966) kişiliğe yaklaşımında denetim odağı kavramını

ortaya koymuştur.. Rotter'e (1966) göre denetim odağı inancı bireylerin geçmişlerindeki pekiştirici yaşantılarına dayalı olarak davranışlarının sonuçlarını kendi kontrollerine veya kendi dışlarındaki odakların (örn; şans, kader, Tanrı vb.) kontrollerine bağlamaları sonucu oluşan bir özelliktir. Bazı bireyler, iç-dış denetim odağı inancı boyutunun uç noktalarında bazıları da ortalarında yer alabilmektedirler(Akt.,Dağ, 1992). Denetim odağı terimini iki türe ayıran Rotter (1966) içsel ve dışsal denetim boyutlarında incelemiştir İçsel denetim odağına sahip olan bireyler, olayların sonuçlarının kendi denetimleri altında olduğuna ve kendi çabalarına bağlı olarak ortaya çıktıklarına inanırlar. Diğer yandan, dışsal denetim odağı boyutunda yer alan bireyler ise, olayların sonuçlarının dışsal bir güç (örneğin, şans ve diğer insanlar) tarafından yönlendirildiğine inanırlar (Rotter, 1966; Cüceloğlu, 1993; Dönmez, 1983; Sardoğan, 2006).

Bir kişilik boyutu olarak ele alınan ve incelenen denetim odağı yönünden bireylerin anlamlı olarak birbirlerinden ayrıldıkları yapılan pek çok araştırma ile ortaya konmuştur. Araştırmalar dışsal denetimlilerle karşılaştırıldığında, içsel denetimlilerin; entelektüel ve akademik etkinliklerde daha fazla zaman harcadıklarını, okul başarılarının daha yüksek olduğunu özellikle yarışma ortamında daha üstün başarı gösterdiklerini, toplumsal olaylarda daha aktif olduklarını göstermektedir. Yine içsel denetimlilerin diğerleriyle karşılaştırıldığında olumsuz etkilere daha fazla direnen, kişisel özgürlüklerinin sınırlandırılmasına güçlü bir tepki gösteren, kendilerini daha etkili, güvenli ve bağımsız kişiler olarak algılayan olumlu benlik kavramına sahip, atılgan ve girişimci kişiler olduklarını ortaya koymaktadır (Yeşilyaprak, 1990).

Bu açıklamalar doğrultusunda literatür incelendiğinde öğretmenlerinin disiplin anlayışları ile içsel ve dışsal denetim odaklarını veya bu odaklar arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar olduğu fakat bunların daha çok ilköğretim öğretmenleri üzerinde olduğu görülmüştür. Bu araştırmaların ağırlıklı olarak ilköğretim öğretmenleri bazında daha çok ele alındığı görüldüğünden okulöncesi öğretmenlerinin denetim odağı kavramı ve disiplin anlayışları ile ilgili bir araştırma yapılarak literatüre katkıda bulunulmak istenmiştir. Bu kapsamda okul öncesi öğretmen adaylarının disiplin anlayışları ile iç-dış denetim odakları arasındaki ilişkisi problem durumunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulama yapan öğretmen adaylarının sınıf yönetiminde kullandıkları disiplin anlayışları ile kendi denetim odakları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Araştırma, betimsel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Bu araştırma kontrol odağı ve disiplin anlayışı arasındaki ilişkiyi tanımlamayı amaçlamıştır. Bu nedenle ilişkisel tarama modeli bu ilişkiyi ortaya koymak için uygun bir modeldir. Bu iki değişken arasındaki ilişki, iki ölçek arasındaki korelasyona bakılarak ortaya çıkarılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu 2013–2014 eğitim öğretim yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı 4. Sınıfında öğrenim gören 63 okulöncesi öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2013–2014 öğretim yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda birinci ve ikinci öğretimde 4. sınıflara devam eden 63 okulöncesi öğretmen adayına Kişisel Bilgi Formu, Öğretmen Disiplin Anlayış Ölçeği, Rotter'ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ) uygulanarak toplanmıştır.

Araştırmada veri toplamak amacıyla 3 araç kullanılmıştır:

1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu okul öncesi öğretmen adaylarının cinsiyeti, öğretim durumu, öğrencilerinin yaş grubu, sınıfında bulunan öğrenci sayısı ile ilgili bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

2. Öğretmen Disiplin Anlayış Ölçeği

Öğretmenlerin disiplin anlayışlarını belirlemek amacıyla, Şimşek (2004) tarafından geliştirilmiş olan Öğretmen Disiplin Anlayış Ölçeği kullanılmıştır. 14 maddeden oluşan ve beşli Likert tipi, kişisel bildirimle dayalı cevaplandırılan ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için, faktör analizi ve güvenilirlik katsayılarının hesaplanması yollarına gidilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda, ölçeğin, toplamda varyansın % 53'ünü açıklayan dört faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Bu faktörler sırasıyla "Baskıcı/Aşırı denetleyici disiplin", "İtaate dayalı disiplin", "Eşitlik anlayışına dayalı disiplin" ve "Öğrenci-merkezli disiplin"dir. Alt faktörlerin iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .69, .69, .52 ve .46'dır (Şimşek, 2004).

3. Rotter'in İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ)

Ölçek 17 yaş üstünde, en az ortaöğretimden geçmiş kişilere uygulanmaktadır. Zaman sınırlaması olmamaktadır, ölçeğin cevaplandırılması yaklaşık 15 dk sürmektedir. 29 maddeden oluşan bir ölçektir. 6 madde ölçeğin amacını gizlemek için dolgu maddesi olarak yerleştirilmiştir. Her madde iki seçenektir oluşmaktadır. Testi yanıtlayan kişiden kendisine en uygun cümleyi seçmesi ve bunu işaretlemesi istenir. Kalan 23 maddenin dışsallık yönündeki seçenekleri birer puan almaktadır böylece ölçek sonucunda alınan puan 0 ile 23 arasında değişmektedir. Yükselen puanlar dış kontrol odağına yöneliminin arttığını göstermektedir (Savaşır, 1997).

Verilerin Analizi

Örneklem gurubunda bulunan okul öncesi öğretmen adaylarından toplanan veriler istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Veriler, araştırmacı tarafından bilgisayar ortamında değerlendirilmiş ve analiz için SPSS 18 paket programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Öncelikle kişisel bilgiler ve ölçek alt gruplarında betimsel analize başvurulmuş ve yüzde ve frekans dağılımlarına bakılmıştır. Daha sonra ise kişisel bilgi formunda yer alan "yaş grupları ve sınıflarında bulunan öğrenci sayısı" değişkenleri ile "Öğretmen Disiplin Anlayış Ölçeği ve Rotter'in İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği" puanları arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem t testi ve "sahip olunan çocuk sayısı, mesleki kıdem, öğrenci yaş grupları ve eğitim düzeyleri" değişkenleri ile ölçekler arasındaki farklılaşmayı belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA- F testi) kullanılmıştır. Ayrıca disiplin anlayışı ve kontrol odağı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

BULGULAR

Araştırma alt amaçları doğrultusunda elde edilen bulgular başlıklar şeklinde verilmiştir. Çalışmada ilk olarak okul öncesi öğretmen adaylarının kişisel özellik (cinsiyet, sınıf, I. öğretim-II. öğretim durumu, öğrenci yaş grubu, öğrenci sayısı,) profili ortaya konulmuştur.

Tablo 1:Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Cinsiyete ve I. Öğretim-II. Öğretim Durumlarına Göre Dağılımları

Cinsiyet		Öğretmen Adaylarının Öğretim Durumu		
		I. Öğretim	II. Öğretim	Toplam
Kadın	N	26	26	52
	% Cinsiyet	50	50	100
	% Öğretim	89.7	76.5	82.5
	% Toplam	41.3	41.3	82.5
Erkek	N	3	8	11
	% Cinsiyet	27.3	72.7	100
	% Öğretim	10.3	23.5	17.5
	% Toplam	4.8	12.7	17.5
Toplam	N	29	34	63
	%	46	54	100

Araştırmaya katılan okulöncesi öğretmen adaylarının cinsiyete ve öğrenim durumlarına göre dağılımlarına ilişkin Tablo 1 incelendiğinde; araştırmaya 52 kadın (%82.5), 11 erkek öğretmen adayı (%17.5) olmak üzere toplam 63 öğretmen adayının katıldığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, I. öğretime devam eden 26 kadın (%89.7), 3 erkek öğretmen adayı (%10.3), II. öğretime devam eden 26 kadın (%76.5), 8 erkek öğretmen adayı (%23.5), olmak üzere toplam 63 öğretmen adayı katılmıştır.

Okul öncesi öğretmen adaylarının öğrencilerin yaş grubu ve sınıfta bulunan öğrenci sayısı değişkenlerine göre yüzde ve frekans dağılımı Tablo-2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Eğitim verdikleri yaş grubu ve sınıflarında bulunan çocuk sayısı değişkenlerine göre frekans ve yüzde dağılımları

		f	%
Öğrenci Yaş Grubu	3 Yaş	7	11,1
	4 Yaş	12	19,0
	5 Yaş	16	25,4
	3-4 Yaş	10	15,9
	4-5 Yaş	18	28,6
Öğrenci Sayısı	15'den az	8	12,7
	16 ve üzeri	55	87,3

Tablo 2. incelendiğinde araştırma grubunda bulunan okul öncesi öğretmen adaylarının % 11,1'inin 3 yaş grubuna, % 19'unun 4 yaş grubuna, % 25,4'ünün 5 yaş grubuna, % 15,9'unun 3-4 yaş grubuna, % 28,6'sının 4-5 yaş grubuna eğitim verdikleri görülmektedir. 4-5 yaş ve 5 yaş grubunun ilkökula hazırlık olduğu göz önüne alınırsa, bu verilerde 4-5 yaş ve 5 yaş oranının diğer yaş gurubu oranlarından yüksek çıkması beklenen sonucu yansıtmaktadır. Okul öncesi öğretmen adaylarının öğrenci sayılarına bakılacak olursa % 12,7'sinin öğrenci sayısının 15'den az, % 87,3'ünün öğrenci sayısının 16 ve üzeri öğrenciden oluştuğu görülmektedir. 16 ve üzeri öğrenci sayısının yüksek oranda olması sınıfların kalabalık olduğunu göstermektedir.

Tablo 3: İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği, Disiplin Anlayışı Ölçeği ve alt boyutlarına dair frekans ve yüzde dağılımları

		f	%
İç dış kontrol odağı ölçeği	İç kontrol odaklı	24	38.1
	Dış kontrol odaklı	39	61.9
Baskıcı - aşırı denetleyici disiplin alt ölçeği	Sıkı denetim disiplin anlayışı	52	82.5
	Rahat ve özgür disiplin anlayışı	11	17.5
İtaate dayalı disiplin alt ölçeği	Otorite merkezli	59	93.7
	Otorite merkezli olmayan	4	6.3
Eşitlik anlayışına dayalı disiplin alt ölçeği	Öğretmen ayrıcalıklı	29	46
	Öğrenci ayrıcalıklı	34	54
Öğrenci merkezli disiplin alt ölçeği	Disiplinde öğrenci aktif	4	93.7
	Disiplinde öğrenci pasif	59	6.3
Öğretmen disiplin anlayışı ölçeği	Otoriter disiplin anlayışı	40	63.5
	Demokratik disiplin anlayışı	23	36.5

Öğretmen adaylarının % 38,1'inin iç kontrol odağına, %61,9'nun dış kontrol odağına, sahip olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının disiplin anlayış ölçeğinden alınan puanlara bakıldığında, % 63,5'nin demokratik olmayan ve otoriter disiplin anlayışına % 36,5'inin demokratik bir disiplin anlayışına sahip olduğu görülmektedir. Öğretmen disiplin anlayışı ölçeği alt ölçeklerle ilgili sonuçlar incelendiğinde, %82,5'nin sıkı denetim anlayışına % 17,5'nin rahat ve özgür bir disiplin anlayışına sahip olduğu, %93,7'sinin otorite merkezli %6,3'nün otorite merkezli olmayan disiplin anlayışına sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Okul öncesi öğretmen adaylarının %46'sının öğretmen ayrıcalıklı, %54'ünün öğrenci ayrıcalıklı bir disiplin anlayışına sahip olduğu, %93,7'sinin sınıf disiplininde öğrencinin aktif olduğu, %6,3'ünün sınıf disiplininde öğrencinin pasif olduğu anlayışına sahip olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının ölçek sonuçlarının dağılımı incelendiğinde ise, dış kontrol odağına sahip okul öncesi öğretmen adaylarının yüzdesinin fazla olduğu

görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının % 93,7'sinin otorite merkezli disiplin anlayışına sahip olduğu bulunmuştur. Öğretmen disiplin anlayışı ölçeği genel puanlarına bakılırsa, okul öncesi öğretmen adaylarının %63,5'unun demokratik olmayan, otoriter disiplin anlayışına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Sınıfta bulunan öğrenci yaş grubu değişkeninin, iç dış kontrol odağı ve disiplin anlayışı ölçeklerine göre frekans ve yüzde dağılımı

		Öğrenci yaş grubu						
			3 Yaş	4 yaş	5 yaş	3-4 yaş	4-5 yaş	
İç-dış kontrol odağı ölçeği	İç kontrol odağı	n	4	2	6	5	7	
		%	57,1	16,7	37,5	50	38,9	
	Dış kontrol odağı	n	3	10	10	5	11	
		%	42,9	83,3	62,5	50	61,1	
	Toplam		n	7	12	16	10	18
			%	100	100	100	100	100
Baskıcı-aşırı denetleyici disiplin alt ölçeği	Sıkı denetim disiplin anlayışı	n	7	11	12	6	16	
		%	100	91,7	75	60	88,9	
	Rahat ve özgür disiplin anlayışı	n	0	1	4	4	2	
		%	0	8,3	25	40	11,1	
	Toplam		n	7	12	16	10	18
			%	100	100	100	100	100
İtaate dayalı disiplin alt ölçeği	Otorite merkezli olan disiplin anlayışı	n	7	11	13	10	18	
		%	100	91,7	81,3	100	100	
	Otorite merkezli olmayan disiplin anl.	n	0	1	3	0	0	
		%	0	8,3	18,8	0	0	
	Toplam		n	7	12	16	10	18
			%	100	100	100	100	100
Eşitlik anlayışın a dayalı disiplin alt ölçeği	Öğretmen ayrıcalıklı disiplin anlayışı	n	3	8	6	5	7	
		%	42,9	66,7	37,5	50	38,9	
	Öğrenci ayrıcalıklı disiplin anlayışı	n	4	4	10	5	11	
		%	57,1	33,3	62,5	50	61,1	
	Toplam		n	7	12	16	10	18
			%	100	100	100	100	100
Öğrenci merkezli disiplin alt ölçeği	Disiplinde öğrenci aktif	n	1	1	1	0	1	
		%	14,3	8,3	6,3	0	5,6	
	Disiplinde öğrenci pasif	n	6	11	15	10	17	
		%	85,7	91,7	93,8	100	94,4	
	Toplam		n	7	12	16	10	18
			%	100	100	100	100	100
Öğretmen disiplin ölçeği	Demokratik olmayan, otoriter disiplin anlayışı	n	5	10	8	5	12	
		%	71,4	83,3	50	50	66,7	
	Demokratik disiplin anlayışı	n	2	2	8	5	6	
		%	28,6	16,7	50	50	33,3	
	Toplam		n	7	12	16	10	18
			%	100	100	100	100	100

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan 3 yaş grubu öğretmen adaylarının %57,1'inin iç kontrol odağına, %42,9'nun dış kontrol odağına, 4 yaş grubu öğretmen adaylarının %16,7'sinin iç kontrol, %83,3 'ünün dış kontrol odağına, 5 yaş grubu öğretmen adaylarının %37,5'nin iç kontrol odağına, %62,5'nin dış kontrol odağına, 3-4 yaş grubu öğretmen adaylarının %50'sinin iç kontrol odağına, %50'sinin dış kontrol odağına, 5-5 yaş

grubu öğretmen adaylarının %38,9'nun iç kontrol odağına, %61,1'nin dış kontrol odağına sahip olduğu görülmektedir.

Örnekleme grubundaki öğretmen adaylarının öğrenci yaş grubu değişkenine göre baskıcı- aşırı denetleyici disiplin anlayışı alt ölçeği dağılımına bakıldığında ise, 3 yaş grubu öğretmen adaylarının %100'ünün sıkı denetim disiplin anlayışına, 4 yaş grubu öğretmen adaylarının %91,7'sinin sıkı denetim disiplin anlayışına, %8,3'ünün rahat ve özgür disiplin anlayışına, 5 yaş grubu öğretmen adaylarının %75'inin sıkı denetim disiplin anlayışına, %25'nin rahat ve özgür disiplin anlayışına, 3-4 yaş grubu öğretmen adaylarının %60'ünün sıkı denetim disiplin anlayışına, %40'nun rahat ve özgür disiplin anlayışına, 4-5 yaş grubu öğretmen adaylarının %88,9'nun sıkı denetim disiplin anlayışına, %11,1'inin rahat ve özgür disiplin anlayışına sahip olduğu bulgusuna varılmıştır.

Ayrıca 3 yaş grubu öğretmen adaylarının %100'nün otorite merkezli olan disiplin anlayışına, 4 yaş grubu öğretmen adaylarının %91,7'sinin otorite merkezli olan disiplin anlayışına, %8,3'nün otorite merkezli olmayan disiplin anlayışına, 5 yaş grubu öğretmen adaylarının %81,3'nün otorite merkezli olan disiplin anlayışına, %18,8'inin otorite merkezli olmayan disiplin anlayışına, 3-4 yaş grubu öğretmen adaylarının %100'ünün otorite merkezli olan disiplin anlayışına, 4-5 yaş grubu öğretmen adaylarının %100'ünün otorite merkezli olan disiplin anlayışına sahip olduğu sonucuna varılmaktadır.

Tablo 3'de elde edilen bir diğer bulgu ise, 3 yaş grubu okul öncesi öğretmen adaylarının %42,9'unun öğretmen ayrıcalıklı disiplin anlayışına, %57,1'nin öğrenci ayrıcalıklı disiplin anlayışına, 4 yaş grubu öğretmen adaylarının %66,7'sinin öğretmen ayrıcalıklı disiplin anlayışına %33,3'ünün öğrenci ayrıcalıklı disiplin anlayışına, 5 yaş grubu öğretmen adaylarının %37,5'inin öğretmen ayrıcalıklı disiplin anlayışına, %62,5'inin öğrenci ayrıcalıklı disiplin anlayışına, 3-4 yaş grubu öğretmen adaylarının %50'sinin öğretmen ayrıcalıklı disiplin anlayışına, %50'sinin öğrenci ayrıcalıklı disiplin anlayışına, 4-5 yaş grubu öğretmen adaylarının %38,9'nun öğretmen ayrıcalıklı disiplin anlayışına, %61,1'nin öğrenci ayrıcalıklı disiplin anlayışına sahip olduğudur.

Yine tablo incelendiğinde, 3 yaş grubu öğretmen adaylarının %14,3'ünün öğrencinin aktif olduğu disiplin anlayışına, %85,7'sinin öğrencinin pasif olduğu disiplin anlayışına, 4 yaş grubu öğretmen adaylarının %8,3'ünün öğrencinin aktif olduğu disiplin anlayışına, %91,7'sinin öğrencinin pasif olduğu disiplin anlayışına, 5 yaş grubu öğretmen adaylarının %6,3'ünün öğrencinin aktif olduğu disiplin anlayışına, %93,8'inin öğrencinin pasif olduğu disiplin anlayışına, 3-4 yaş grubu öğretmen adaylarının %100'ünün öğrencinin pasif olduğu disiplin anlayışına, 4-5 yaş grubu öğretmen adaylarının %5,6'sının öğrencinin aktif olduğu disiplin anlayışına, %94,4'ünün öğrencinin pasif olduğu disiplin anlayışına sahip olduğu görülmektedir.

Ayrıca 3 yaş grubu öğretmen adaylarının %71,4'ünün demokratik olmayan, otoriter disiplin anlayışına, %28,6'sının demokratik disiplin anlayışına, 4 yaş grubu öğretmen adaylarının %83,3'ünün demokratik olmayan, otoriter disiplin anlayışına, %16,7'sinin demokratik disiplin anlayışına, 5 yaş grubu öğretmen adaylarının %50'sinin demokratik olmayan otoriter disiplin anlayışına, %50'sinin demokratik disiplin anlayışına, 3-4 yaş grubu öğretmen adaylarının %50'sinin demokratik olmayan, otoriter disiplin anlayışına, %50'sinin demokratik disiplin anlayışına, 4-5 yaş grubu öğretmen adaylarının %66,7'sinin demokratik olmayan, otoriter disiplin anlayışına, %33,3'ünün demokratik disiplin anlayışına sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5: Sınıfta bulunan öğrenci sayısı değişkeninin, iç dış kontrol odağı ve disiplin anlayışı ölçeklerine göre frekans ve yüzde dağılımı

		Sınıfta bulunan öğrenci sayısı	
		15'den az	16 ve üzeri
İç-dış kontrol odağı ölçeği	İç kontrol odağı	n 2	22
		% 25	40
	Dış kontrol odağı	n 6	33
		% 75	60
Toplam		n 8	55

		%	100	100
Baskıcı- aşırı denetleyici disiplin alt ölçeği	Sıkı denetim disiplin anlayışı	n	6	46
		%	75	83,6
	Rahat ve özgür disiplin anlayışı	n	2	9
		%	25	16,4
	Toplam	n	8	55
		%	100	100
İtaate dayalı disiplin alt ölçeği	Otorite merkezli olan disiplin anlayışı	n	8	51
		%	100	92,7
	Otorite merkezli olmayan disiplin anlayışı	n	0	4
		%	0	7,3
	Toplam	n	8	55
		%	100	100
Eşitlik anlayışına dayalı disiplin alt ölçeği	Öğretmen ayrıcalıklı disiplin anlayışı	n	4	25
		%	50	45,5
	Öğrenci ayrıcalıklı disiplin anlayışı	n	4	30
		%	50	54,5
	Toplam	n	8	55
		%	100	100
Öğrenci merkezli disiplin alt ölçeği	Disiplinde öğrenci aktif	n	0	4
		%	0	7,3
	Disiplinde öğrenci pasif	n	8	51
		%	100	92,7
	Toplam	n	8	55
		%	100	100
Öğretmen disiplin ölçeği	Demokratik olmayan, otoriter disiplin anlayışı	n	5	35
		%	62,5	63,6
	Demokratik disiplin anlayışı	n	3	20
		%	37,5	36,4
	Toplam	n	8	55
		%	100	100

Tablo 9. incelendiğinde, sınıfında 15'ten az öğrencisi bulunan öğretmen adaylarının %25'inin iç kontrol odağına, %75'inin dış kontrol odağına, 16 ve üzeri öğrenci bulunan öğretmen adaylarının %40'ünün iç kontrol odağına, %60'ünün dış kontrol odağına sahip oldukları görülmekte olup, 15'den az öğrencisi bulunan öğretmen adaylarının %75'inin sıkı denetim disiplin anlayışına, %25'inin rahat ve özgür disiplin anlayışına, 16 ve üzeri öğrencisi bulunan öğretmen adaylarının %83,6'sının sıkı denetim disiplin anlayışına, %16,4'ünün rahat ve özgür

disiplin anlayışına sahip olduğu bulgularına varılmaktadır. Yine tablo 9. göstermektedir ki, 15'ten az öğrencisi bulunan okul öncesi öğretmen adaylarının, %100'ünün otorite merkezli olan disiplin anlayışına, 16 ve üzeri öğrencisi bulunan öğretmen adaylarının % 92,7'sinin otorite merkezli olan disiplin anlayışına, %7,3'ünün otorite merkezli olmayan disiplin anlayışına sahiptirler. Ayrıca sınıfında 15'den az öğrencisi bulunan öğretmen adaylarının %50'sinin öğretmen ayrıcalıklı disiplin anlayışına, %50'sinin öğrenci ayrıcalıklı disiplin anlayışına, 16 ve üzeri öğrencisi bulunan öğretmen adaylarının %45,5'inin öğretmen ayrıcalıklı disiplin anlayışına, %54,5'inin öğrenci ayrıcalıklı disiplin anlayışına sahip olduğu görülmektedir. Yine sınıfında 15'ten az öğrencisi bulunan öğretmen adaylarının %0'ının öğrencinin aktif olduğu disiplin anlayışına, %100'ünün öğrencinin pasif olduğu disiplin anlayışına, 16 ve üzeri öğrencisi bulunan öğretmenlerin %7,3'ünün öğrencinin aktif olduğu disiplin anlayışına, %92,7'sinin öğrencinin pasif olduğu disiplin anlayışına sahip olduğu saptanmaktadır. Tablodan ayrıca 15'ten az öğrencisi bulunan okul öncesi öğretmen adaylarının %62,5'ünün demokratik olmayan otoriter disiplin anlayışına, %37,5'inin demokratik disiplin anlayışına, 16 ve üzeri öğrencisi bulunan öğretmen adaylarının %63,6'sının demokratik olmayan, otoriter disiplin anlayışına, %36,4'ünün demokratik disiplin anlayışına sahip olduğu elde edilen bir diğer bulgudur.

Tablo 10: Sınıflarında bulunan öğrenci sayısına göre disiplin anlayışı ve kontrol odağı değişkenlerinin dağılımı

	Öğrenci Sayısı	N	X	Ss	t	P
Baskıcı-Aşırı denetleyici disiplin alt ölçeği	15 den az	8	12,5	3,62	.020	.984
	16 ve üzeri	55	15,48	3,54		
İtaate dayalı disiplin alt Ölçeği	15 den az	8	6,12	1,80	-1.038	.303
	16 ve üzeri	55	7,21	2,88		
Eşitlik anlayışına dayalı disiplin alt ölçeği	15 den az	8	9,50	2,13	-.205	.838
	16 ve üzeri	55	9,69	2,5		
Öğrenci merkezli disiplin alt ölçeği	15 den az	8	9,12	0,99	.509	.613
	16 ve üzeri	55	8,81	1,65		
Öğretmen disiplin anlayışı ölçeği	15 den az	8	39,37	5,31	-.660	.511
	16 ve üzeri	55	40,78	5,66		
İç dış kontrol odağı Ölçeği	15 den az	8	13,62	3,37	1.035	.305
	16 ve üzeri	55	12,29	3,40		

Tablo 10. incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının sınıflarında bulunan öğrenci sayıları değişkenine göre baskıcı aşırı denetleyici disiplin alt ölçeği puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=.020$, $p>.05$). Tablo 10'dan elde edilen bir diğer bulguya göre ise, okul öncesi öğretmen adaylarının sınıflarında bulunan öğrenci sayıları değişkenine göre itaate dayalı disiplin anlayışı alt ölçeği puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=.861$, $p>.05$). Ayrıca okul öncesi öğretmen adaylarının sınıflarında bulunan çocuk sayıları değişkenine göre eşitlik anlayışına dayalı disiplin alt ölçeği puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=-.205$, $p>.05$). Yine tablo 10 'e göre okul öncesi öğretmen adaylarının sınıflarında bulunan çocuk sayıları değişkenine göre öğrenci merkezli disiplin alt ölçeği puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=.509$, $p>.05$). Okul öncesi öğretmen adaylarının sınıflarında bulunan çocuk sayıları değişkeni ile öğretmen disiplin anlayışı genel puanlarına bakıldığında, disiplin anlayışı puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($t=-.660$, $p>.05$). Son olarak, okul öncesi öğretmen adaylarının sınıflarında bulunan çocuk sayıları değişkenine göre iç dış kontrol odağı puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=1,035$, $p>.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Okul öncesi öğretmen adaylarının kişisel bilgilerine ait sonuçlara bakıldığında araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının 52'si kadın(%82,50), 11 erkektir(%17,50). Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının uygulama yaptıkları sınıflarında bulunan öğrencilerle ilgili sonuçlara bakıldığında öğretmen adaylarının %11,1'i 3 yaş, %19' u 4 yaş, %25,4'ü 5 yaş,%15,9'ü 3-4 yaş,%28,6'sı 4-5 yaş grubunda staj yapmaktadır. Okul öncesi sınıflarında bulunan öğrenci sayılarına bakılacak olursa %87,3'ü 16 ve üzeri öğrenciden, %12,7'si ise 15'den az öğrenciden oluşmaktadır.

Okul öncesi öğretmen adaylarının kontrol odağı ölçeği sonuçlarına göre öğretmen adaylarının kontrol odağı yönelimleri dışsal yönde özellik göstermektedir (% 38,1 iç kontrol, % 61,9 dış kontrol). Disiplin anlayışları ise demokratik olmayan otoriter disiplin anlayışı yönünde olma eğilimindedir (%63,5 demokratik olmayan, otoriter disiplin anlayışı, %36,5 demokratik disiplin anlayışı). Okul öncesi öğretmen adaylarının disiplin alt ölçeği sonuçlarına göre, okul öncesi öğretmen adaylarının sıkı denetim anlayışına (%82,5 sıkı denetim, %17,5 rahat ve özgür) ve otorite merkezli olmayan (%6,3 otorite merkezli olmayan, %93,7 otorite merkezli) bir disiplin anlayışına sahip olma oranları daha yüksektir. Disiplin sağlamada daha çok öğrenciyi ayrıcalıklı kılan bir anlayış sergilerlerken (%54 öğrenci ayrıcalıklı disiplin anlayışı, %46 öğretmen ayrıcalıklı disiplin anlayışı), disiplin kuralları koymada öğrencinin pasif olması gerektiği anlayışına sahiptirler (%6,3 disiplinde öğrenci pasif, %93,7 disiplinde öğrenci aktif).

Okul öncesi öğretmen adaylarının disiplin anlayışları ve iç dış kontrol odağı sonuçlarının kişisel özelliklerle arasındaki ilişkiye bakılırsa, öğretmen adaylarının denetim odağı türü, sınıflarında bulunan çocuk sayısı, eğitim verdikleri yaş grubu, öğretim türü değişkenlerine göre herhangi bir farklılık göstermemektedir.

Disiplin anlayışları ile demografik özellikleri arasındaki ilişki durumu sonuçlarına göre okul öncesi öğretmen adaylarının disiplin anlayışları, sınıflarında bulunan çocuk sayılarına, eğitim verdikleri yaş grubu değişkenlerine göre herhangi bir farklılaşma göstermemektedir.

Not: Bu çalışma 06-08 Kasım 2014 tarihlerinde Antalya'da 22 Ülkenin katılımıyla düzenlenen "3rd World Conference on Educational and Instructional Studies- WCEIS-2014"de bildiri olarak sunulmuş olup, JRET Bilim Kurulu hakemleri tarafından değerlendirilerek bu sayıda yayınlanmasına karar verilmiştir.

KAYNAKÇA

Cüceloğlu, Doğan.(1996). *İnsan Ve Davranışı*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Çakır Nilgün.(2010). Okul öncesi öğretmenlerinin disiplin anlayışları ile iç-dış denetim odakları arasındaki ilişki. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Dağ, İ. (1992). Kontrol odağı, öğrenilmiş güçlülük ve psikopatoloji ilişkileri. Psikoloji Dergisi, 7(27), 1 -9.

Dönmez, Ali. " Denetim Odağı Ve Çevre Büyüklüğü" Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, cilt 16, sayı 1 1983.

ERTÜRK, Selahattin. (1972). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Yelken Tepe Yayın.

Güven, E Denizel; Cevher, F. Nilgün. "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 18, 2005, 1-22.

Rotter, John, b." Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement" psychological monographs, 80, 1966, 1-28.

Sardoğan, Mehmet, E; Canani Kaygusuz, T. Fikret Karahan. "Bir İnsan İlişkileri Beceri Eğitimi Programının Üniversite Öğrencilerinin Denetim Odağı Düzeylerine Etkisi", Mersin Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2 2006, 184-194.

Sönmez, V. (1994). Program geliştirmede öğretmen el kitabı. Ankara: Pegem Yayınları.

şahin, A. E. (2011). Eğitim Hizmetlerinde Kalite. Okul öncesi eğitimde kalite: üniversitelerin rolü. Anne Çocuk Eğitim Vakfı Toplantı Raporu, 47-57, 51.

Tümkaya, S. (2005). Öğretmenlerin sınıf içi disiplin anlayışları ve tükenmişlikle ilişkisi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Güz, Sayı 44, ss: 549-568.

Varlıer, G. (2004). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin kaynaştırmaya uygulamasına ilişkin görüşleri. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yavuzer, Haluk. Çocuk Eğitimi El Kitabı, Remzi Kitabevi, İstanbul 2006.

Yeşilyaprak, B. (1990)." Denetim Odağının Belirleyicileri ve Deđiřime İlişkin Araştırmalar: Bir Eleřtirel Değerlendirme" Psikoloji Dergisi. 7 (25), 41-52. Yılmaz, N. (2003). "Türkiye'de Okul öncesi Eğitim", (Ed.: Müzeyyen Sevinç), Erken Çocuklukta Geliřim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, 12-17. İstanbul: Morpa Kùltür Yayınları.